

Sprawa C-157/24**Streszczenie wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym zgodnie z art. 98 § 1 regulaminu postępowania przed Trybunałem Sprawiedliwości****Data wpływu:**

28 lutego 2024 r.

Oznaczenie sądu odsyłającego:

Corte suprema di cassazione (Włochy)

Data wydania postanowienia o wystąpieniu z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym:

27 lutego 2024 r.

Strona wnosząca skargę kasacyjną:

GMG srl, in liquidazione

Strona przeciwna postępowania kasacyjnego:

Ministero della Giustizia

Przedmiot postępowania głównego

Skarga kasacyjna od wyroku, w którym orzeczono, że nawet w przypadku opóźnienia w zapłacie kwot należnych z tytułu najmu urządzeń do podsłuchu na rzecz Procura della Repubblica (prokuratury) nie można naliczać odsetek za zwłokę na podstawie decreto legislativo (dekretu ustawodawczego) nr 231/2002, ponieważ stosunek prawny istniejący między stronami [spółką wynajmującą i Ministero della Giustizia (ministerstwem sprawiedliwości)] nie może zostać uznany za transakcję handlową.

Przedmiot i podstawa prawna odesłania prejudycjalnego

Wykładnia prawa Unii na podstawie art. 267 TFUE, w szczególności art. 4 ust. 3 TUE, art. 47 Karty, a także art. 1, art. 2 pkt 1 i 2, art. 4 ust. 3 oraz art. 10 ust. 1 dyrektywy 2011/7/UE.

Pytania prejudycjalne

1. Czy dyrektywę 2000/35/WE, zmienioną dyrektywą 2011/7/UE, w szczególności art. 1, art. 2 pkt 1 i 2 oraz art. 4 ust. 3 tej dyrektywy, należy interpretować w ten sposób, że stoją one na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu lub praktyce krajowej, które:

(a) wykluczają uznanie za „transakcje handlowe” w rozumieniu dyrektywy świadczenia usług dokonanych odpłatnie przez wynajmujących urządzenia przeznaczone do podsłuchu na wniosek prokuratur, poddając je przepisom materialnym i proceduralnym dotyczącym nadzwyczajnych opłat sądowych;

(b) w konsekwencji wykluczają z przewidzianego w dyrektywie uregulowania dotyczącego odsetek wspomniane usługi, które były świadczone między wynajmującymi a prokuratorami?

2. Czy dyrektywę 2000/35/WE, zmienioną dyrektywą 2011/7/UE, w szczególności art. 10 ust. 1 tej dyrektywy, należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu lub praktyce krajowej, które przewidują nieokreślony termin („niezwłocznie”) ustalenia wynagrodzeń należnych usługodawcy, w wyniku czego tych roszczeń wierzyciela nie można dochodzić w sposób rzeczywiście skuteczny i w pełni satysfakcjonujący?

Podstawowe powołane przepisy prawa Unii

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2000/35/EWG z dnia 29 czerwca 2000 r. w sprawie zwalczania opóźnień w płatnościach w transakcjach handlowych: motywy 5, 7 i 9

Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/7/UE z dnia 16 lutego 2011 r. w sprawie zwalczania opóźnień w płatnościach w transakcjach handlowych: art. 1, art. 2 pkt 1 i 2, art. 4 ust. 3 oraz art. 10 ust. 1, a także motywy 3 i 4

Karta praw podstawowych Unii Europejskiej: art. 47.

Podstawowe powołane przepisy prawa krajowego

Decreto legislativo del 9 ottobre 2002, n. 231 - Attuazione della direttiva 2000/35/CE relativa alla lotta contro i ritardi di pagamento nelle transazioni commerciali (dekret ustawodawczy nr 231 z dnia 9 października 2002 r. w sprawie transpozycji dyrektywy 2000/35/WE dotyczącej zwalczania opóźnień w płatnościach w transakcjach handlowych) (GURI nr 249 z dnia 23 października 2002 r.) (zwany dalej „dekretem ustawodawczym nr 231/2002”), zmieniony przez decreto legislativo del 9 novembre 2012, n. 192 - Modifiche al decreto legislativo 9 ottobre 2002, n. 231, per l'integrale recepimento della direttiva 2011/7/UE relativa alla lotta contro i ritardi di pagamento nelle transazioni commerciali,

a norma dell'articolo 10, comma 1, della legge 11 novembre 2011, n. 180 (dekret ustawodawczy nr 192 z dnia 9 listopada 2012 r. w sprawie zmiany dekretu ustawodawczego nr 231 z dnia 9 października 2002 r. w celu pełnej transpozycji dyrektywy 2011/7/UE dotyczącej zwalczania opóźnień w płatnościach w transakcjach handlowych zgodnie z art. 10 ust. 1 ustawy nr 180 z dnia 11 listopada 2011 r.) (GURI nr 267 z dnia 15 listopada 2012 r.): art. 1–5

Decreto del Presidente della Repubblica del 30 maggio 2002, n. 115 - Testo unico delle disposizioni legislative e regolamentari in materia di spese di giustizia (dekret prezydenta republiki nr 115 z dnia 30 maja 2002 r. ustanawiający tekst jednolity przepisów ustawowych i wykonawczych dotyczących opłat sądowych (dodatek zwyczajny do GURI nr 139 z dnia 15 czerwca 2002 r.) (zwany dalej „TUSG”):

artykuł **168**: „1. Wynagrodzenie na rzecz członków personelu pomocniczego wymiaru sprawiedliwości [...] ustala się na podstawie uzasadnionego postanowienia w sprawie zapłaty wydanego przez sędziego prowadzącego postępowanie. 2. Postanowienie doręcza się beneficjentowi i stronom, w tym prokuraturze, i stanowi ono tymczasowy tytuł wykonawczy [...]”.

artykuł **168 bis**: „1. Koszty związane z usługami, o których mowa w art. 96 decreto legislativo (dekretu ustawodawczego) nr 259 z dnia 1 sierpnia 2003 r., oraz koszty związane z korzystaniem z tych usług ustala się niezwłocznie na podstawie postanowienia w sprawie zapłaty wydanego przez prokuraturę, która wystąpiła z wnioskiem o wydanie zezwolenia na przeprowadzenie operacji podsłuchu lub wykonała to zezwolenie. [...] 3. Od postanowienia w sprawie zapłaty przysługuje sprzeciw na podstawie art. 170”; oraz

artykuł **170**: „1. Od postanowienia w sprawie zapłaty wydanego na rzecz członka personelu pomocniczego wymiaru sprawiedliwości, [...] beneficjent i strony postępowania, w tym prokuratura, mogą wnieść sprzeciw. Sprzeciw reguluje art. 15 decreto legislativo (dekretu ustawodawczego) nr 150 z dnia 1 września 2011 r.”.

Zwięzłe przedstawienie okoliczności faktycznych i postępowania głównego

- 1 Nakazem zapłaty z dnia 4 maja 2012 r. Tribunale di Venezia (sąd w Wenecji, Włochy), będący sądem pierwszej instancji, nakazał Ministero della Giustizia (ministerstwu sprawiedliwości) zapłatę na rzecz GMG srl kwot wraz z odsetkami za zwłokę na podstawie art. 4 i 5 dekretu ustawodawczego nr 231/2002 tytułem wynagrodzenia za świadczone przez tę spółkę na rzecz szeregu prokuratur najem urządzeń elektronicznych do podsłuchu rozmów telefonicznych i podsłuchu otoczenia.
- 2 Ministero della Giustizia (ministerstwo sprawiedliwości) wniosło sprzeciw do tego samego sądu, który uchylił nakaz zapłaty wyrokiem i zasądził roszczenie GMG bez odsetek za zwłokę. Uznał on bowiem, że usługi związane z podsłuchem

rozmów telefonicznych i podsłuchem otoczenia nie są objęte zakresem transakcji handlowych, w przypadku których przysługuje wynagrodzenie na podstawie kryteriów określonych w dekrete ustawodawczym nr 231/2002, lecz zakresem czynności wykonywanych przez członków personelu pomocniczego wymiaru sprawiedliwości, w przypadku których przysługuje wynagrodzenie na podstawie kryteriów określonych w art. 168 i nast. TUSG.

- 3 Zaskarżony wyrok sądu pierwszej instancji został utrzymany w mocy w postępowaniu apelacyjnym. GMG wniosła skargę kasacyjną od wyroku wydanego w postępowaniu apelacyjnym do sądu odsyłającego.

Główne argumenty stron w postępowaniu głównym

- 4 **Zdaniem spółki wnoszącej skargę kasacyjną** świadczenie przez nią usług najmu urządzeń jest transakcją handlową w rozumieniu dyrektywy 2011/7/UE jako odpłatne świadczenie usług, a zatem powinno prowadzić do naliczenia odsetek za zwłokę w przypadku opóźnienia w płatności.
- 5 W ocenie spółki wnoszącej skargę kasacyjną okoliczność, że to prokuratura zwróciła się o świadczenie usługi, nie stoi na przeszkodzie takiej kwalifikacji. Prokuratura, zezwalając na zastosowanie urządzeń podsłuchowych, wyraziła bowiem rzeczywistą zgodę na propozycję spółki świadczącej usługę i w ten sposób nawiązała z nią stosunek umowny podlegający zwykłym zasadom dotyczącym zobowiązań i umów.
- 6 Natomiast nawet gdyby rozpatrywany stosunek należało uznać za stosunek publicznoprawny i w związku z tym płatność była uzasadniona ustawowym obowiązkiem jako opłata sądowa, wynajmujący powinien w każdym razie otrzymać odsetki za zwłokę i powinien mieć możliwość dochodzenia swojego roszczenia również w sposób inny niż wyraźnie przewidziany w TUSG, to znaczy w drodze postanowienia w sprawie ustalenia kosztów. W postanowieniu tym bowiem nie rozstrzyga się w szczególności w przedmiocie odsetek (odsetek ustawowych lub odsetek za zwłokę) oraz nie podlega ono terminom wydania.
- 7 Natomiast **zdaniem Ministero della Giustizia (ministerstwa sprawiedliwości)**, po pierwsze, zezwolenie na zastosowanie urządzeń prywatnych stanowi wykonanie uprawnień publicznych przez administrację publiczną, a po drugie, prokuratura nie jest uprawniona do zaciągania zobowiązań umownych na rzecz administracji publicznej. Ponadto w zakresie, w jakim dyrektywa 2011/7/UE ma zastosowanie do „publicznych instytucji zamawiających”, dotyczy ona jedynie transakcji handlowych będących wynikiem postępowania o udzielenie zamówienia publicznego, podczas gdy GMG została wybrana w drodze umowy prywatnoprawnej.

Zwięzłe przedstawienie uzasadnienia odesłania prejudycjalnego

- 8 Do 2004 r. nie istniały wyraźne przepisy regulujące koszty związane z podsłuchem. W art. 5 ust. 1 lit. i) bis TUSG, wprowadzonym legge (ustawą) nr 311/2004, wymieniono wśród kosztów podlegających zwrotowi przez skarbu państwa, na rzecz którego je poniesiono, zarówno koszty dotyczące działalności w zakresie monitorowania, do prowadzenia której operatorzy telefoniczni są zobowiązani na mocy ustawy, jak i koszty związane z taką działalnością, takie jak najem urządzeń do podsłuchu. W odniesieniu do obu tych rodzajów kosztów art. 168 bis TUSG, wprowadzony dekretem ustawodawczym nr 120/2018, stanowił, że powinny one zostać uregulowane w drodze postanowienia sądu zgodnie z art. 168 TUSG.
 - 9 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Corte di cassazione (sądu kasacyjnego, Włochy) to rozwiązanie legislacyjne wskazuje na zamiar ustawodawcy a) uznania za ściśle związane z postępowaniem karnym również najmu urządzeń od podmiotów prywatnych i ewentualnej usługi świadczonej przez odpowiedni personel, oraz b) ujęcia związanych z tym kosztów jako kosztów nadzwyczajnych w ramach opłat sądowych, a zatem bez swobodnego zawierania umów zarówno w odniesieniu do etapu ustalenia kosztów, jak i do etapu sprzeciwu. Zgodnie z tym stanowiskiem koszty te mogą zatem zostać ustalone jedynie przez prokuraturę prowadzącą postępowanie „niezwłocznie” (art. 168 bis) w drodze uzasadnionego postanowienia, które staje się ostatecznie wykonalne w przypadku braku sprzeciwu zgodnie z art. 170 TUSG i które stanowi podstawę do zapłaty kosztów w myśl art. 171 TUSG.
 - 10 Jednakże ten model proceduralny nie przewiduje dokładnego terminu przeprowadzenia procedur weryfikacji faktur w celu rozliczenia, który to termin powinien natomiast zostać ustalony w sposób pewny z uwzględnieniem daty wykonania usługi i daty wystawienia faktury; nie rekompensuje on opóźnień poprzez wprowadzenie odsetek ustawowych lub odsetek za zwłokę ani nie gwarantuje wierzycielowi tytułu wykonawczego wraz z klauzulą prawomocności w terminie 90 dni od dnia wydania postanowienia w sprawie ustalenia kosztów.
 - 11 Budzi to wątpliwości sądu rozpatrującego niniejszy spór co do zgodności dotychczasowego utrwalonego orzecznictwa Corte di cassazione (sądu kasacyjnego) z prawem Unii ze względu na potencjalną sprzeczność z transponowanym przez prawo krajowe prawem Unii w dziedzinie zwalczania opóźnień w płatnościach w transakcjach handlowych, a także sprzeczność z prawem własności oraz prawem do skutecznego środka prawnego i dostępu do bezstronnego sądu (art. 17 i 47 Karty).
- Sąd odsyłający wnosi zatem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym w przedmiocie wykładni właściwych przepisów.
- 12 Sąd odsyłający zauważa, że Komisja Europejska wszczęła już postępowanie w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego na podstawie

art. 258 TFUE przeciwko Włochom [INFR (2021) 4037] w związku z nieprawidłowym stosowaniem przepisów dyrektywy w sprawie opóźnień w płatnościach.

Biorąc pod uwagę szczególną sytuację wnoszącej skargę kasacyjną, która jest w stanie likwidacji, oraz nieokreślonej liczby przedsiębiorstw, w szczególności małych i średnich przedsiębiorstw, znajdujących się w podobnej sytuacji, sąd odsyłający wnosi o zastosowanie trybu przyspieszonego do niniejszego odesłania prejudycjalnego.

DOKUMENT ROBOCZY